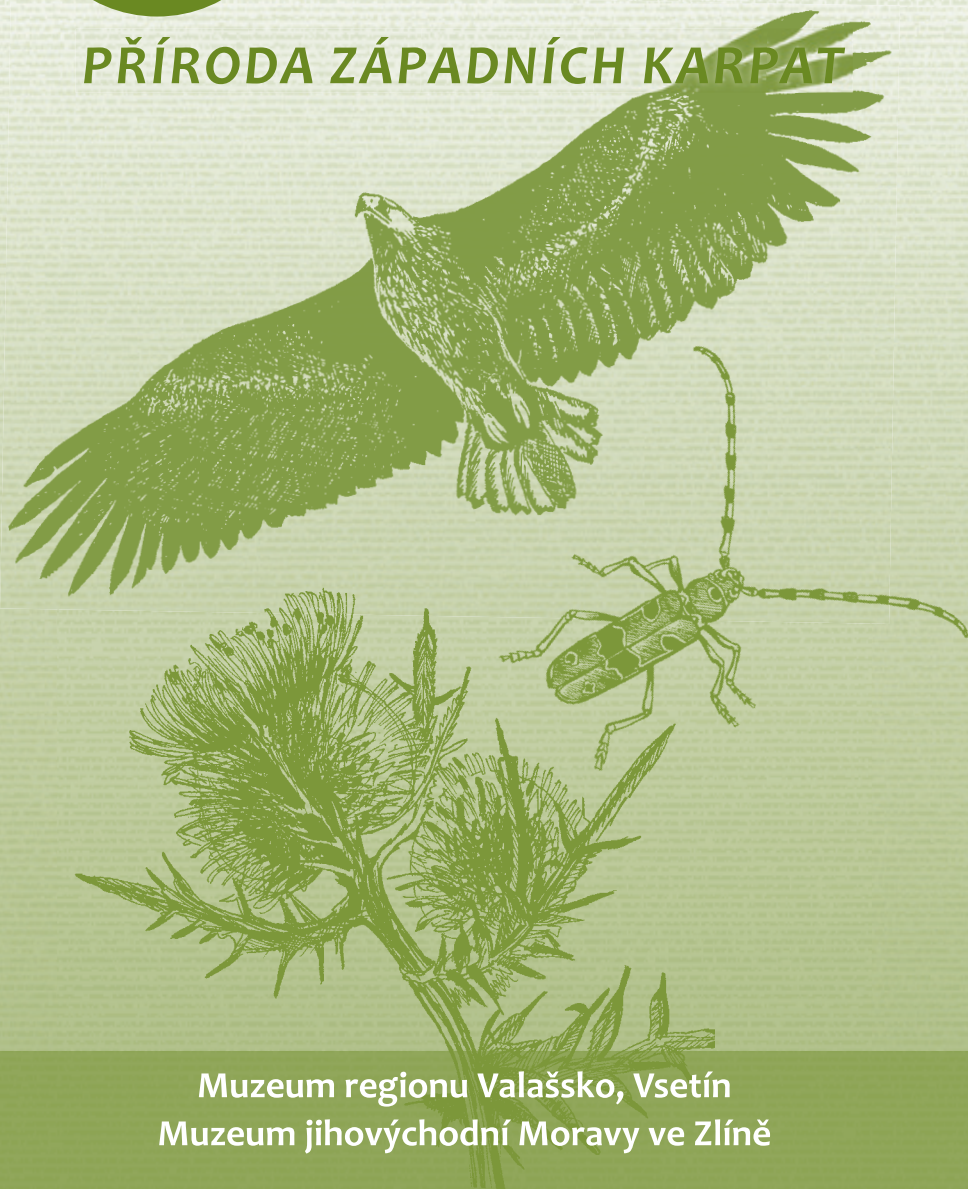

Acta Carpathica Occidentalis

PŘÍRODA ZÁPADNÍCH KARPAT

Muzeum regionu Valašsko, Vsetín
Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně

**Druhá lokalita dřevomila *Farsus dubius*
(Coleoptera: Eucnemidae) v České republice**
**Second locality of false click beetle *Farsus dubius*
(Coleoptera: Eucnemidae) in the Czech Republic**

●
Filip Trnka

Tršice 370, CZ-783 57 Tršice; e-mail: filip.trnka88@gmail.com

Keywords: faunistics, forest management, Hodonínská Důbrava national natural monument, Moravia

Abstract: Rare false click beetle *Farsus dubius* (Piller & Mitterpacher, 1783) from family Eucnemidae has been known only from one site in the Czech Republic till now. This paper presents new finding from new locality Hodonínská Důbrava national natural monument near Hodonín (south Moravia). One specimen was captured by flight intercept trap in the plot under canopy openness management in acidophilous oak forests on sand.

ÚVOD

Vzácný dřevomil *Farsus dubius* (Piller & Mitterpacher, 1783) z čeledi dřevomilovitých (Eucnemidae) je považován za pralesní relikv a indikátor zachovalosti lesního prostředí (ECKELT et al. 2018). Druh je rozšířen v Bosně a Hercegovině, Bulharsku, České republice, Černé Hoře, Francii, Itálii, Kavkaze, Maďarsku, Rakousku, Rumunsku, Rusku (jihoevropská oblast), Sýrii, Španělsku a Turecku (BURAKOWSKI 1991; MUONA 2007; MERTLIK 2008; MERTLIK & PLATIA 2008). V České republice byl prvně nalezen na lokalitě Pohansko u Břeclavi (VÁVRA 2001), z této lokality byl potvrzen i v následujících letech dalšími nálezy (MERTLIK 2008). VÁVRA & ŠKORPÍK (2013) předpokládají možný výskyt tohoto druhu v Národním parku Podyjí, kde se nachází mnoho vhodných biotopů. Všechny dosud publikované údaje z České republiky pochází z faunistického čtvrtce 7267.

Hlavní aktivita imag probíhá od června do srpna. Dospělci jsou často aktivní za soumraku nebo v noci (BURAKOWSKI 1991). Z pozorování z Maďarska (NÉMETH & OTTO 2016) vyplývá, že

dřevomil *F. dubius* obývá světlé dubové porosty nebo pastevní lesy s dostatkem mrtvého dřeva či osluněné staré solitérní stromy. Stejní autoři uvádějí, že v Černé Hoře našli druh na odlišném biotopu, a to ve stinné a vlhké bučíně. Pravděpodobně tak dokáže obývat různé typy lesních biotopů. Nejčastěji jsou dospělci nacházeni na silnějších usychajících nebo mrtvých větvích či kmenech dubů (*Quercus* spp.) a buku lesního (*Fagus sylvatica*) napadených dřevokaznými houbami. Biologii imaturních stádií popisují NÉMETH & OTTO (2016), kteří uvádějí, že larvy žijí v měkkém dřevě, přibližně centimetr hluboko. Kuklení probíhá ve dřevě, ze kterého se dospělci vykoušávají v červnu a červenci. V Červeném seznamu ohrožených druhů České republiky je *F. dubius* zařazen do kategorie kriticky ohrožených druhů (VÁVRA 2017).

METODIKA

Lokalita je doplněna číslem pole síťového mapování podle práce PRUNER & MÍKA (1996). V textu jsou použity následující zkratky: coll. –

Obr. 1. Dřevomil *Farsus dubius* z lokality Národní přírodní památka Hodonínská Důbrava (fotografie P. Boža).
Fig. 1. False click beetle *Farsus dubius* from locality National Nature Monument Hodonínská Důbrava (photography P. Boža).

sbírka, det. – určil, lgt. – sbíral, mer. – jižní, NPP – národní přírodní památka.

VÝSLEDKY A DISKUZE

Moravia mer.: Hodonín, NPP Hodonínská Důbrava (7168), 48.8786733N, 17.0798242E, 18. VIII. 2022, 1 ex., nárazová past, lgt., det. et coll. F. Trnka (Obr. 1).

Lesní porost v místě nálezu v NPP Hodonínská Důbrava byl v roce 2020 cíleně prosvětlen managementem pro podporu světlomilných druhů hmyzu (Obr. 2). V ČR se jedná o nejzachovalejší a nejrozsáhlejší místo výskytu panonských teplomilných doubrav na písku. V minulosti se v těchto lesích pásli dobytek, hrabalo stělovo, bylinné patro se kosilo na seno a obnova stromového patra probíhala z pařezových výmladků (CHYTRÝ 2010). Díky tomu byly porosty výrazně rozvolněnější než dnes, kdy je prefero-

váno hospodaření vysokokmenné a v nedávné minulosti byly také nahrazovány listnaté dřeviny borovicovými monokulturami.

Jak udávají NÉMETH & OTTO (2016), nejvíce nalezenných jedinců *F. dubius* preferovalo světlé dubové lesy, a proto se zdá management prováděný v NPP Hodonínská Důbrava pro tento a další světlomilné druhy jako velmi vhodný. Na studované ploše, na které management probíhal a na které byl druh nalezen, došlo ke snížení zakmenění z 80 % na 30 %. V porostech je stále v horní etáži dominantně zastoupen dub letní (*Quercus robur*), na kterém se nacházela i nárazová past, do které byl jedinec odchycen. Nárazová past byla exponována od 14. VII. do 18. VIII. 2022.

Nález dřevomila *F. dubius* v NPP Hodonínská Důbrava je jeho teprve druhou lokalitou v rámci České republiky a tento nález také stvrzuje výjimečnost této lokality pro světlomilný hmyz. Jedinou známou lokalitu v ČR zde má i velmi vzácný saproxylomykofágní brouk *Endecatomus reticulatus* (Herbst, 1793) (ZAHRADNÍK & HÁVA 2005), jedinečný výskyt na Moravě zde má topolníček *Dorytomus salicis*, Walton 1851 (TRNKA 2022) nebo okáč jílkový – *Lopinga achine* (Scopoli, 1763) (BENEŠ et al. 2018), který v rámci ČR z ostatních lokalit vymizel právě kvůli jejich zarůstání a zastínění (KODANDARAMAIAH et al. 2012).

Biodiverzita světlych nížinných lesů patří mezi nejvyšší v rámci biotopů v České republice. Takovýchto lesních společenstev historicky značně ubylo, především se změnou lesního hospodaření (KONVIČKA et al. 2006). Dnes se často vhodný management, kdy jsou tmavé a stinné lesy prosvětlovány, soustřeďuje již pouze na chráněná území a v běžné krajině tyto potřebné zásahy chybí. Přitom právě mnoho saproxylických druhů preferuje nebo přímo k životu potřebuje osluněné mrtvé či usychající dřevo (VODKA & ČÍŽEK 2013). Na poměrně malém experimentu v NPP Hodonínská Důbrava je již z prvních výsledků zřejmé, že po prosvětlení porostů diverzita a početnost saproxylických druhů skokově roste, a to včetně druhů, které jsou v České republice extrémně vzácné.

Obr. 2. Cíleně prosvětlená doubrava v NPP je vhodným biotopem nejenom pro *F. dubius*, ale i pro další vzácné a ohrožené druhy.

Fig. 2. The plot under canopy openness management in the National Nature Monument is suitable habitat for *F. dubius*, but also for other rare and endangered species.

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych poděkoval Ondřeji Konvičkovi a Martinu Škorpíkovi za cenné informace, rady a připomínky k textu. Dále bych chtěl bych poděkovat Petru Božovi za vyfotografování vypreparovaného jedince. Materiál byl získán v rámci projektu Jedna příroda – LIFE17 IPE/CZ/000005 – Management lokalit soustavy Natura 2000.

LITERATURA

- BENEŠ J. & SPITZER L. (2018): Monitoring evropsky významného druhu okáče jilkového (Lopinga achine) v České republice v roce 2018. Manuskript pro potřeby ochrany přírody, AOPK Praha, 40 pp.
- BURAKOWSKI B. (1991): Klucze do oznaczania owadów Polski, XIX, Coleoptera, 35–37: Cerophytidae, Eucemidae, Throscidae, Lissomidae. Polskie towarzystwo entomologiczne, Wrocław, 91 pp.
- ECKELT A., MÜLLER J., BENSE U., BRUSTEL H., BUSSLER H., CHITTARO Y., CIZEK L., FREI A., HOLZER E., KADEJ M., KAHLEN M., KÖHLER F., MÖLLER G., MÜHLE H., SANCHEZ A., SCHAFRATH U., SCHMIDL J., SMOLIS A., SZALLIES A., NÉMETH T., WURST C., THORN S., HAUBO R., CHRISTENSEN B. & SEIBOLD S. (2018): “Primeval forest relict beetles” of Central Europe: a set of 168 umbrella species for the protection of primeval forest remnants. *Journal of Insect Conservation* 22: 15–28.
- KODANDARAMAIAH U., KONVIČKA M., TAMMARU T., WAHLBERG N. & GOTTHARD K. (2012): Phylogeography of the threatened butterfly, the woodland brown Lopinga achine (Nymphalidae: Satyrinae): implications for conservation. *Journal of Insect Conservation* 16: 305–313.
- KONVIČKA M., ČIŽEK L. & BENEŠ J. (2006): Ohrožený hmyz nížinných lesů: ochrana a management. Sagittaria, Olomouc, 79 pp.
- CHYTRÝ M. (2010): Teplomilné doubravy, pp. 305–317. In: CHYTRÝ M., KUČERA T., KOČÍ M., GRULICH V. & LUSTYK P. (eds): Katalog biotopů České republiky. Ed. 2. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 445 pp.
- MERTLIK J. (2008): Druhy čeledi Melasidae (Coleoptera: Elateroidea) České a Slovenské republiky. The species of the family Melasidae (Coleoptera: Elateroidea) Czech and Slovak Republics. *Elateridarium* 10: 69–137.
- MERTLIK J. & PLATIA G. (2008): Catalogue of the family Cebriionidae, Elateridae, Lissomidae, Melasidae and Throscidae (Coleoptera) from Turkey. *Elateridarium* 2: 1–40.

- MUONA J. (2007): Eucnemidae, pp. 82–87. In: LÖBL I. & SMETANA A. (eds): *Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Volume 4. Elateroidea – Derodontoidea – Bostrichoidea – Lymexyloidea – Cleroidea – Cucujoidea*. Apollo Books, Stenstrup, 935 pp.
- NÉMETH T. & OTTO R. L. (2016): Notes on the bionomics of *Farsus dubius* (Piller & Mitterpacher, 1783) (Coleoptera: Eucnemidae: Melasinae), with observations on its hypermetamorphic development. *Elateridarium* 10: 133–144.
- PRUNER M. & MÍKA P. (1996): Seznam obcí a jejich částí v České republice s čísly mapových polí pro síťové mapování fauny. (List of settlements in the Czech Republic with associated map fields codes for faunistic map system). *Klapalekiana* 32 (Supplementum): 1–115.
- TRNKA F. (2022): Faunistic records from the Czech republic – 531. *Klapalekiana* 58: 141–142.
- VÁVRA J., MIKÁT M. & MERTLIK J. (2001): Faunistic records from the Czech republic – 140. *Klapalekiana* 37: 224.
- VÁVRA J. & ŠKORPÍK M. (2013): Dřevomilovití brouci (Coleoptera: Eucnemidae) v Národním parku Podyjí a jeho blízkém okolí s poznámkami k jejich bionomii. False click beetles (Coleoptera: Eucnemidae) in the Podyjí National Park and surrounding area with notes to their bionomics. *Thayensia* 10: 53–90.
- VÁVRA J. (2017): Buprestidae (krascovití), pp. 289–294. In: HEJDA R., FARKAČ J. & CHOBOT K. (eds): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. (Red List of threatened species of the Czech Republic. Invertebrates). *Příroda* 36: 1–612.
- VODKA Š. & ČÍŽEK L. (2013): The effects of edge-interior and understorey-canopy gradients on the distribution of saproxylic beetles in a temperate lowland forest. *Forest Ecology and Management* 304: 33–41.
- ZAHRAVNÍK & HÁVA (2005): Faunistic records from the Czech republic – 194. *Klapalekiana* 41: 262.

OBSAH | CONTENTS

Články | Articles

- 3 • DŘEVOJAN Pavel & KUBEŠOVÁ Svatava | Znovu o pozoruhodné bryologické lokalitě Ondrášova skála v Moravskoslezských Beskydech
- 11 • ELIÁŠ st. Pavol | Miestna populácia divozela úhľadného (*Verbascum speciosum* Schrad.) v Bratislave-Patrónke (Devínske Karpaty) zanikla
- 20 • MACHAČ Ondřej | Dva nové nálezy žlaznatky slovenské *Paranemastoma kochi* (Opiliones: Nemastomatidae) na Moravě
- 23 • ČERNÝ Miloš | Vrtalkovití (Diptera, Agromyzidae) některých přírodních rezervací a památek v Bílých Karpatech
- 50 • TRNKA Filip | Druhá lokalita dřevomila *Farsus dubius* (Coleoptera: Eucnemidae) v České republice
- 54 • KONVIČKA Ondřej & KABÁTEK Petr | První nález tesaříka *Necydalis ulmi* (Coleoptera: Cerambycidae) ve Vlárském průsmyku (Bílé Karpaty)
- 61 • KONVIČKA Ondřej | Pozoruhodný vývoj krasce dubového (*Eurythyrea quercus*) (Coleoptera: Buprestidae) v dřevěných sochách
- 68 • SPITZER Lukáš & BENEŠ Jiří | Šíření perlet'ovce ostružinového (*Brenthis daphne*) (Lepidoptera: Nymphalidae) na Moravě a ve Slezsku
- 77 • ŠNAJDARA Pavel | Nález hnědáka květelového (*Melitaea didyma*) na lokalitě Rovná hora u Hradčovic (Zlínský region)

Aktuality a Personálie | Currents News and Personals

- 81 • Mladý sedmdesátník Pavel Bezděčka
- 89 • Moravskoslezská pobočka ČBS a její činnost v roce 2022
- 94 • Ohlédnutí za entomologickými exkurzemi pro širokou veřejnost v roce 2022
- 101 • Síťové mapování cévnatých rostlin v okrese Vsetín mimo CHKO Beskydy v roce 2022
- 104 • Acta Carpathica Occidentalis | Pokyny pro autory
- 107 • Acta Carpathica Occidentalis | Submission Guidelines

© Muzeum regionu Valašsko, příspěvková organizace

a Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, příspěvková organizace, 2022

ISBN 978-80-87614-66-2 (Muzeum regionu Valašsko, příspěvková organizace, Vsetín)

ISBN 978-80-87130-67-4 (Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, příspěvková organizace, Zlín)

ISSN 1804-2732 (Print)

ISSN 2787-9976 (On-line)